

5. Slovenski podeželski parlament

Delavnica št. 3: Verige vrednosti

mag. Anita Jakuš, Zadružna zveza Slovenije, in
Nina Barbara Križnik, GZS – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij

Namen delavnice:

Namen delavnice »Verige vrednosti« je opredeliti možnosti in načine večanja odpornosti in konkurenčnosti pridelave in predelave hrane. Nekatere aktivnosti na področju krepitve vertikalnih verig vrednosti so v Sloveniji že bile narejene. Tu velja posebej izpostaviti sodelovanje pri vzpostavitvi **sheme Izbrana kakovost - Slovenija** za goveje in perutninsko meso, mleko in sadje. Z vzpostavitvijo sheme se je vzpostavilo medsebojno sodelovanje pridelovalcev, predelovalcev in trgovine, okrepi se se medsebojni odnosi med posameznimi deležniki in dosegel odmeven tržni odziv v prepoznavnosti kakovostne slovenske hrane med potrošniki.

Primer krepitve konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in živilstva je vzpostavitev **skupnega Kataloga živil za javno naročanje**, ki je nastal v sodelovanju Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, GZS – Zbornice kmetijskih in živilskih podjetij ter Zadružne zveze Slovenije, s katerim smo olajšali dostop do lokalnih živil javnim zavodom in pomagali javnim zavodom pri pripravi javnega naročila in izločenih sklopov naročil živil.

Slovenija je bila razglašena za **evropsko regijo gastronomije v letu 2021**. To je velika priložnost za krepitev medsebojnega sodelovanja tako pridelave in predelave hrane, obrti, gostinstva in turizma, ki smo jo prepoznali in začeli s skupnimi aktivnostmi v okviru delovne skupine, ki deluje v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Na področju krepitve konkurenčnosti tako kmetijske pridelave in predelave imamo vrsto primerov dobrih praks. Slovensko kmetijstvo že več kot 145 let temelji na **zadružni obliki organiziranja**, ki povezuje več kot 13.000 malih pridelovalcev po vsej Sloveniji v preko 60 kmetijskih in gozdarskih zadrugah, ki skrbijo za odkup in prodajo skoraj 80 odstotkov kmetijskih pridelkov s kmetij, v številnih primerih pa tudi same predelujejo kmetijske pridelke. Slovenska živilsko predelovalna industrija tesno sodeluje z zadrugami in posameznimi kmetijskimi pridelovalci na področju odkupa kmetijskih pridelkov, lastne pridelave in predelave.

Večja podjetja so oblikovala **lastne verige vertikalne povezanosti od njive do mize**, vključujoč skrb za obdelavo in predelavo odpadov, varovanje okolja in skrbi za trajnostni razvoj in krožno gospodarstvo. Po posameznih dejavnostih kmetijske pridelave se je pred leti oblikovala tako imenovana **žitna veriga**, ki deluje in ima za cilj uskladiti sortne liste pridelave žit in ponudbo žit potrebam pridelave ter odkupa žit. Poseben dogovor je bil v letu 2018 sklenjen tudi na področju prašičereje med Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije, GZS – Zbornico kmetijskih in živilskih podjetij in Zadružno zvezo Slovenije, v letu 2019 pa je na pobudo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano bil sklenjen sporazum z vsemi deležniki o prašičereji, katerega cilj je izboljšanje poslovnega sodelovanja, vzpostavitev in nadaljnja krepitev partnerstva ter prizadevanja za povečevanje konkurenčnosti slovenskega prašičerejskega sektorja, z vzpostavitvijo strategije razvoja slovenske prašičereje, dviga slovenske prireje prašičev, prilagoditev tehnologije rej in oblikovanje slovenske borzne cene. Dejavno potekajo tudi dogovori na področju pridelave zelenjave in sadja, s ciljem, da se sektorja razvijeta in okrepi. Agroživilske verige so ključna oblika sodelovanja v sodobni pridelavi hrane, obstajajo pa tudi druge oblike povezovanja kot so organizacije in skupine proizvajalcev, zlasti v sektorjih sadja in zelenjave, hmelja in oljk, ki jih opredeljuje tudi

evropska uredba, v Sloveniji pa zadruge in kmetijska podjetja z več tisoč kooperanti, ki povečujejo ekonomijo obsega, znižujejo stroške ter omogočajo močnejšo vlogo na trgu. Začete aktivnosti gredo v smeri izpolnjevanja splošnih ciljev prihodnje skupne kmetijske politike, zlasti na področju krepitve dohodkovnega položaja kmetijstva in njegovega položaja v verigi vrednosti, tržne usmerjenosti in povečanja konkurenčnosti kmetijstva in živilstva.

Z delavnico želimo prispevati k ciljem Resolucije »Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2021«, zlasti ciljem, ki so združeni v cilju A: Odporna in konkurenčna pridelava in predelava hrane in specifičnim ciljem zagotavljanja visokih standardov varne in kakovostne hrane, primerljiv dohodkovni položaj, stabilnost dohodka, krepitev agroživilskih verig in izboljšanje položaja kmeta v verigi, spodbujanje pridelave in porabe hrane z višjo dodano vrednostjo, krepitev tržne naravnosti in podjetništva in spodbujanje generacijske prenove.

Cilji delavnice:

Kmetijstvo in živilsko predelovalna industrija v Resoluciji predstavljata gospodarski panogi z izrazitimi multiplikativnimi učinki. V vsej svoji večnamenski vlogi panoga že izpolnjuje družbena pričakovanja vezana na hrano, naravne vire in podeželje. Z namenom okrepiti to družbeno vlogo in obenem narediti kmetijstvo in živilstvo odporno, konkurenčno, ekonomsko zanimivo, okoljsko vzdržno, je potrebno posodobiti koncept slovenskega kmetijstva in živilstva v obliki vertikalnih verig vrednosti preskrbe s hrano. Cilj delavnice je kako okrepiti obstoječe vertikalne povezave in vzpostaviti morebitne nove vertikalne verige vrednosti za dvig konkurenčnosti slovenskega kmetijstva in živilstva. So obstoječe usmeritve primerne, npr. proizvodnja z večjo dodano vrednostjo, sedanji podjetniški pristopi in tržna naravnost, organiziranost kmetijstva (zadruge, organizacije in skupine proizvajalcev, kooperacije), zaupanje med člani agroživilske verige, demografska struktura, proizvodne tehnologije, regulatorni mehanizmi in ukrepi kmetijske politike in drugi, da spodbujajo konkurenčnost in odpornost ter medsebojno sodelovanje.

Ključna vprašanja za delavnico:

1. Kako motivirati deležnike v verigi vrednosti, da bodo pripravljeni na sodelovanje in povezovanje?
2. Ali lahko verige vertikalne povezanosti dejansko prispevajo k izboljšanju konkurenčnosti slovenskega agroživilskega sektorja ter s tem k boljšemu zadovoljevanju potreb potrošnika in širše družbe in na kakšen način?
3. Kako okrepiti dodano vrednost kmetijstva in živilsko predelovalne industrije, doseči dolgoročno sodelovanje med deležniki v verigi, medsebojno zaupanje in izboljšati položaj pridelovalcev in predelovalcev v verigi v odnosu do trgov?
4. Lahko skupna promocija kakovostne lokalne hrane, krepitev prisotnosti lokalne hrane v javnih zavodih v prihodnje še bolj krepi sektor in prispeva k njegovemu razvoju in konkurenčnosti?
5. Kako lahko druge politike kot so finančna, okoljska, regionalna, socialna, zdravstvena, infrastrukturna in znanstveno izobraževalna prispevajo k razvoju konkurenčnosti kmetijstva in živilstva?